

21.3.2016

Dnro 17/62/16

Oikeusministeriö@om.fi

Lausuntopyyntöne 19.2.2016 (OM1/61/2014)

Työryhmän mietintö (oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 5/2016) hallituksen esitykseksi tutkintavankeuden vaihtoehtoja koskevaksi lainsäädännöksi

Työryhmä ehdottaa kahta uutta tutkintavankeudelle vaihtoehtoista pakkokeinoa, tehostettua matkustuskieltoa ja tutkinta-arestia. Tehostettu matkustuskielto tulee kysymykseen esitutinnan ja syyteharkinnan aikana ennen pääkäsittelyä ja tutkinta-aresti sinä aikana, kun tuomioistuimien on tuominnut ehdottoman vankeusrangaistuksen, mutta tuomio ei ole vielä lainvoimainen. Molemmista uusista pakkokeinoista päättää tuomioistuin ja niiden noudattamista valvotaan teknisillä välineillä. Lisäksi työryhmä ehdottaa lyhennettäväksi sitä aikaa, jonka tutkintavankia voi säilyttää poliisin ylläpitämässä säilytystilassa. Ehdotettu maksimiaika on seitsemän vuorokautta.

Uusien pakkokeinojen tavoitteena on vähentää tutkintavankeuden haittavaikutuksia, jollaisia voivat olla esimerkiksi työ- tai opiskelupaikan menetys, asunnon menetys, taloudellisen aseman heikentyminen, perhe- ja muiden sosiaalisten suhteiden ylläpitämisen vaikeutuminen sekä yhteyksien syntyminen ja samaistuminen vankilan rikolliseen alakulttuuriin erityisesti nuorten henkilöiden kohdalla. Valtakunnansyyttäjävirasto pitää tavoitetta tärkeänä, koska se on onnistuessaan omiaan vähentämään uusintarikollisuutta.

Toisaalta ehdotettuihin pakkokeinoihin liittyy prosessiekonomisia riskejä. Vaikka matkustuskielto ja tutkinta-aresti olisivat teknisillä välineillä valvottuja, niihin liittyy tutkintavankeutta suurempi mahdollisuus esitutinnan vaikeuttamisesta/asian sotkemisesta ja pääkäsittelyn peruuntumisesta. Tätä riskiä ei voida sulkea pois huolellisimmallakaan pakkokeinon määräämisvaiheen harkinnalla. Pääkäsittelyn peruuntumisvaara ja jutun sotkemisvaara ovat yhtä haitallisia sekä alioikeus- että hovioikeusvaiheessa. Hovioikeudessa rikosasia on ratkaistava siellä uudestaan esitettävän aineiston ja näytön perusteella. Peruuntuneista pääkäsittelyistä puolestaan aiheutuu huomattavia kustannuksia. Tällaiseen suuntaukseen rikosoikeudenhoidolla ei nykyään ole resurssia. Valtakunnansyyttäjävirasto pitää tärkeänä, että uusien pakkokeinojen prosessiekonomisia vaikutuksia seurattaisiin tarkoin.

Tutkintavankien säilytysajan lyhentäminen poliisivankilassa aiheuttaa

21.3.2016

Dnro 17/62/16

melko varmasti erilaisia rikosvastuun toteuttamista vaikeuttavia seuroksia. Ehdotuksessa todetaan avoimesti, että vaikutukset rikosten selvittämisprosentteihin, paljastettujen rikosten määrään, esitutinnan kestoon ja tutkintavankeusajan pitenemiseen saattavat olla merkittävät. Työryhmän mukaan muutokset on näistä vaikutuksista huolimatta toteutettava, koska kansainväliset ihmisoikeuksien valvontaelimet ovat esittäneet Suomea kohtaan näiltä osin vakavaa arvostelua.

Käytännössä säilytysajan lyhentämisestä seuraa se, että etenkin vakavan huumausainerikollisuuden ja järjestäytyneen rikollisuuden tutkimuksessa täytyy nykytasoinen tulosten saavuttamiseksi lisätä käytettävissä olevaa tutkintaresurssia. Muussa tapauksessa näiden vakavien ja merkittäviä yhteiskunnallisia haittoja aiheuttavien rikosten paljastaminen vähenee. Tämän hetkinen taloudellinen tilanne tuskin mahdollistaa tätäkään resurssilisäystä. Näin ollen Valtakunnansyyttäjänviraston käsityksen mukaan pitäisi vielä tarkemmin punnita niitä etuja ja haittoja, mitä nykyisen keskimäärin kahden viikon pituisen säilytysajan lyhentämisestä tosiasiallisesti voi seurata.

Valtakunnansyyttäjä

Matti Nissinen

Valtionsyyttäjä

Leena Metsäpelto